

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie z wniosku [...] spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o wpis zmian na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawcę od postanowienia Sądu Rejonowego.

„Czy w przypadku zbycia części udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością podstawą do dokonania wpisu do rejestru przedsiębiorców wspólników posiadających co najmniej 10 % kapitału zakładowego (art. 38 pkt 8c ustawy z dnia 20 sierpnia 1997r o Krajowym Rejestrze Sądowym) jest nowa lista wspólników (art. 188 par. 3 K.s.h.) czy też umowa zbycia udziałów (art. 180 K.s.h.)”.

UZASADNIENIE

W sprawie rejestrowej o wpis zmian, wnioskodawca domagał się ujawnienia w rejestrze przedsiębiorców zmian szeregu danych, w tym zmian w składzie osobowym jego wspólników.

W wątku dotyczącym wpisania do rejestru zamian w składzie osobowym wspólników, wniosek wnioskodawcy został oddalony przez Sąd Rejonowy w punkcie II postanowienia z dnia 7.X.2011r (k. 111).

Uzasadniając dokonaną odmowę wpisu do rejestru przedsiębiorców wspólników posiadających 10 % i więcej kapitału zakładowego Sąd Rejonowy wskazał, że przyczyną oddalenia wniosku w tym zakresie było niezłożenie przez wnioskodawcę – mimo wezwania – umów sprzedaży udziałów, uzasadniających zmiany w dotychczasowym składzie wspólników.

W ocenie Sądu Rejonowego opartej na przepisie art. 180 i 188 § 3 k.s.h. oraz na przepisie art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym,

dokumentem będącym podstawą dokonania żadanego wpisu zmian mogą być w niniejszej sprawie zmiany umowy zbycia udziałów zawarte w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi (art. 180 k.s.h.) a nie lista wspólników sporządzona w oparciu o przepis art. 188 § 3 k.s.h.. Przywoływane w toku postępowania przez wnioskodawcę orzeczenia Sądu Najwyższego odnoszą się do stanu prawnego ukształtowanego Kodeksem handlowym z 1934r i rozporządzeniem z 1934r w sprawie prowadzenia rejestru, które to przepisy nie przewidywały ani formy kwalifikowanej dla umów zbycia udziału, ani też wpisu wspólników do rejestru. Zwrócił też uwagę Sąd Rejonowy, że w sprawach o wpis wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, w aspekcie dokumentów uzasadniających taki wpis, stanowisko Sądu Okręgowego jest rozbieżne. W postanowieniu z dnia 6 lipca 2011r sygn. akt XII Ga 189/11 Sąd Okręgowy przyjął, że dla dokonania wpisu zmian w strukturze osobowej wspólników nie jest konieczne przedkładanie umów zbycia udziałów, natomiast w późniejszym postanowieniu z dnia 7.IX.2011r sygn. akt XII Ga 291/11 zajął odmienne stanowisko i przyjął, że podstawą wpisu zmian może być wyłącznie dokument przejścia udziałów, a nie lista wspólników będąca jedynie odwzorowaniem aktualnych stosunków w spółce.

Postanowienie Sądu Rejonowego zostało zaskarżone apelacją przez wnioskodawcę, który zarzucił Sądowi Rejonowemu obrazę przepisu art. 188 § 3 k.s.h. i art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym i w oparciu o takie zarzuty domagał się zmiany punktu II zaskarżonego postanowienia przez uwzględnienie jego wniosku o wpis zmiany składu wspólników.

W wywodach apelacji opartych zarówno na poglądach judykatury (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22.IX.1993r III CZP, wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 23.IX.2009r II FSK 630/2008, wyrok (!) Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 6.07.2011r XII Ga 189/11) jak i doktryny (M. Rodzyńkiewicz Komentarz do Kodeksu spółek handlowych W-wa 2009 teza 4 do art. 188 k.s.h. oraz M. Tarska Kodeks spółek handlowy Komentarz tom V teza 2 komentarza do art. 23 ustawy o KRS) wnioskodawca podtrzymał zajęte

w postępowaniu przed Sądem Rejonowym stanowisko, że jedynym i wystarczającym dokumentem dla dokonania wpisu zaistniałych w spółce zmian w składzie osobowym wspólników jest lista wspólników, którą złożył, a żądanie od niego obok listy wspólników dalszych dokumentów w tym umów zbycia udziałów jest pozbawione jakichkolwiek podstaw prawnych. Podstawy do żądania umów zbycia udziałów nie stanowi zdaniem apelującego przepis art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym albowiem złożona przez wnioskodawcę lista wspólników nie budzi wątpliwości.

Sąd Okręgowy w K. przy rozpoznawaniu wniesionej apelacji dostrzegł występowanie w sprawie zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, którego rozstrzygnięcie rzutuje na wynik toczącej się sprawy rejestrowej o treści sformułowanej w sentencji postanowienia z dnia 10.02.2012r. Problematyka wpisywania do rejestru określonego ustawowo kręgu wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest nowością w postępowaniu rejestrowym, która to problematyka nie występowała w poprzednim stanie prawnym opartym na przepisach Kodeksu handlowego (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934r – Dz. U. nr 57, poz. 502 z późniejszymi zmianami) i przepisach o rejestrze handlowym (Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lipca 1934). Kodeks spółek handlowych (ustawa z dnia 15.IX.2000r – Dz. U. nr 94, poz. 1037, z późniejszymi zmianami) problematyką wpisu do rejestru wspólników spółek zajmuje się tylko fragmentarycznie i tylko w odniesieniu do jednego wspólnika takiej spółki.

W przepisie art. 166 § 2 i § 3 k.s.h. ustawodawca nałożył na spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością obowiązek ujawniania w rejestrze jednego wspólnika przy rejestracji spółki jak i później, ale nie określił w tym przepisie jaki dokument ma być podstawą takiego wpisu jak również w żaden sposób nie powiązał tej powinności rejestrowej z dokumentem tej spółki jakim jest lista wspólników sporządzona przez zarząd (art. 167 § 2, art. 168, art. 188 § 3 k.s.h.).

Krąg wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością podlegających wpisaniu do rejestru przedsiębiorców został poszerzony w ustawie z dnia 20 sierpnia 1997r o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jednolity Dz. U. z 2007r, nr 168, poz. 1186, z późniejszymi zmianami) a która to ustawa w art. 38 pkt 8c obowiązkiem wpisu objęła również wspólników posiadających samodzielnie lub łącznie z innymi co najmniej 10 % kapitału zakładowego.

Wskazane wyżej regulacje k.s.h. oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym spowodowały, że obowiązkiem rejestrowym w aspekcie wpisu do rejestru objęci są tylko wspólnicy którzy posiadają wymaganą ustawowo wielkość kapitału zakładowego (co najmniej 10 %), natomiast wspólnicy którzy nie spełniają takiego kryterium kapitałowego nie podlegają wpisowi do rejestru przedsiębiorców. W przypadku zaistnienia w spółce zmian dotyczących osób wspólników i przysługujących im udziałów zachodzi konieczność ujawnienia tych zmian w księdze udziałów (art. 188 § 1 k.s.h.), a po każdym wpisaniu zmiany powinnością rejestrową zarządu spółki jest złożenie sądowi rejestrowemu nowej listy wspólników o oznaczonej ustawowo treści (art. 188 § 3 k.s.h.). Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym jeżeli przepis szczególny nakazuje zgłoszenie określonych danych sądowi rejestrowemu lub wpisanie ich do Rejestru, a dane te nie podlegają według przepisu ustawy wpisowi do określonego działu Rejestru to dokumenty zawierające te dane składa się do akt rejestrowych. Wskazana regulacja w odniesieniu do zmian składu osobowego wspólników dopuszcza prowadzenie dwóch różnych postępowań rejestrowych w zależności od tego czy dokonane zmiany podlegają ujawnieniu w rejestrze przedsiębiorców czy też tylko w aktach rejestrowych spółki. Jeżeli dokonane zmiany nie podlegają ujawnieniu w rejestrze to przedmiotem prowadzonego postępowania rejestrowego jest postępowanie o przyjęciu listy wspólników do akt rejestrowych i takiego postępowania dotyczyła przywołana przez apelującego uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22.IX.1993 III CZP 118/93. Natomiast jeżeli dokonane zmiany składu osobowego wspólników wymagają ujawniania zaistniałej

zmiany w rejestrze przedsiębiorców wówczas aktualizuje się pytanie w oparciu o jaki dokument (art. 694⁴ § 1 k.p.c.) ma nastąpić wpis zmiany składu osobowego. Czy postawą dla dokonania żądanej zmiany wpisu ma być tylko i wyłącznie lista wspólników czy też podstawą tą ma być dokument zawierający dowód przejścia udziału (udziałów) na inną osobę.

W kwestii tej nie ma jednolitości w piśmiennictwie gdyż odmienne stanowisko niż przywołane w apelacji zaprezentował na przykład S. Jarych w artykule Inne spojrzenie na Krajowy Rejestr Sądowy Rzeczpospolita PCD 2011/1/13 w którym opowiedział się za koniecznością składania umów zbycia udziałów nawet w postępowaniu o zgłoszenie do Sądu rejestrowego nowej listy wspólników. Brak jest również jakiegokolwiek wypowiedzi Sądu Najwyższego w tej kwestii, a orzecznictwo sądów powszechnych w sprawach o wpis zmiany wspólników do rejestru przedsiębiorców jest również niejednolite na co zwrócił uwagę Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia. Przyznanie racji jednemu z dwóch zaprezentowanych w sprawie stanowisk (stanowisko wnioskodawcy, stanowisko Sądu Rejonowego) jest trudne z uwagi na to, że oba stanowiska zostały poparte ważkimi argumentami nad którymi nie można przejść do porządku dziennego i jak się wydaje dokonanie wyboru stanowiska wymaga rozważenia charakteru prawnego dokumentu jakim jest lista wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i funkcji sądu rejestrowego w postępowaniach o wpis do rejestru.

Należy zwrócić uwagę, że lista wspólników jest dokumentem prywatnym spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a ściślej zarządu tej spółki (art. 167 § 2 k.s.h. i 188 § 3 k.s.h.) i zgodnie z art. 245 k.p.c. w związku z art. 13 ust. 2 k.p.c. i art. 694¹ – 694⁸ k.p.c. jest dowodem tylko tego, że osoby podpisujące ten dokument złożyły oświadczenie zawarte w jego treści. Formalna moc dowodowa dokumentu prywatnego wyraża się w tym, że zawarte w nim oświadczenie pochodzi od osoby (osób) która złożyła podpis na dokumencie, natomiast nie rozciąga się na okoliczności towarzyszące złożeniu oświadczenia. Formalna moc dowodowa dokumentu nie przesądza o mocy

materialnej dokumentu (ważności, skuteczności i prawdziwości) co oznacza, że dokument prywatny nie jest dowodem rzeczywistego staniu rzeczy (tak. Tomasz Demendecki w Komentarzu do Kodeksu postępowania cywilnego pod redakcją A. Jakubeckiego. Wydawnictwo Oficyna Wolters Kluwer business Warszawa 2008r str. 368). Jeżeli zatem lista wspólników jako dokument prywatny nie dowodzi rzeczywistego stanu rzeczy, to w świetle art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym dane zawarte w treści tego dokumentu zawsze będą budziły uzasadnione wątpliwości czy zgłoszone dane są zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem powinnością sądu rejestrowego będzie zażądanie dokumentów potwierdzających prawidłowość danych, które mają być wpisane do rejestru, a którymi w niniejszej sprawie są umowy zbycia udziałów. Zwrócić należy uwagę, że w postępowaniu rejestrowym Sąd Rejestrowy nie jest tylko i wyłącznie organem ewidencyjnym, którego rola zawężona została do prostego wprowadzenia do rejestru przedsiębiorców danych wynikających z przedstawionego przez wnioskodawcę dokumentu w postaci listy wspólników, ale jego kompetencje obejmuje również zbadanie podstaw wpisu i orzeczenie czy istnieją podstawy do dokonania żądanego wpisu zmian składu osobowego spółki. Wskazane wyżej okoliczności przemawiają – zdaniem Sądu Okręgowego – za stanowiskiem Sądu Rejonowego, że lista wspólników nie stanowi w sprawie rejestrowej o wpis zmiany składu osobowego wspólników podstawy do takiego wpisu, a podstawę taką stanowić mogą jedynie w niniejszej sprawie umowy zbycia udziałów, jakkolwiek możliwe jest również zajęcie stanowiska odmiennego.

Na koniec należy wskazać, że rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia prawnego będzie miało nie tylko wpływ na wynik rozpoznawanej sprawy rejestrowej ale będzie też miało znaczenie ogólniejsze, gdyż może doprowadzić do ujednoczenia rozbieżnej praktyki sądowej w tego typu sprawach.

Z tych względów postanowiono jak w sentencji w oparciu o przepis art. 390 § 1 k.p.c..